

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

«_____» _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на кваліфікаційну роботу магістра
зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
за темою:
«Доходи місцевих бюджетів в сучасних умовах»

Виконавець
студент фінансово- економічного факультету
Харитонов Роман Вадимович _____
/підпис/

Науковий керівник

К.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Кир'язова Тетяна Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	6
1.1. Економічна сутність, значення та роль доходів місцевих бюджетів.....	6
1.2. Класифікація та особливості формування дохідної частини місцевих бюджетів.....	13
1.3. Сучасний стан та проблеми формування доходів місцевих бюджетів.....	21
РОЗДІЛ II. МОНІТОРИНГ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА 2013-2017 РР	31
2.1. Практика виконання місцевих бюджетів України за доходами.....	31
2.2. Практика виконання дохідної частини бюджету міста Одеси за період 2013-2017 рр.....	44
2.3. Міжбюджетні трансферти та їх роль у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів.....	55
РОЗДІЛ III. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	69
3.1. Зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів та можливості його застосування у вітчизняній практиці.....	69
3.2. Пріоритетні напрями збільшення дохідної частини місцевих бюджетів в сучасних умовах.....	79
ВИСНОВКИ	89
ДОДАТКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98

ВСТУП

В сучасних умовах нестабільної політичної та економічної ситуації в Україні актуальною є проблема фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Адже місцеві бюджети є важливою складовою системи державного регулювання економіки та чинником економічного розвитку. Головною проблемою ефективного функціонування місцевих бюджетів є формування достатньої дохідної бази.

Дохідна база місцевих бюджетів відіграє особливу роль у бюджетній системі держави, оскільки вони є важливим інструментом фінансового регулювання. За допомогою неї виконується фіскальна функція бюджету та відбувається перерозподіл частини ВВП України. Стабільна дохідна база місцевих бюджетів сприяє розвитку територій. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються різні цільові програми, насамперед соціальні. За їх допомогою впроваджуються у життя більшість загальнодержавних програм, пов'язаних з розвитком господарської і соціальної інфраструктури регіону. Стан дохідної частини місцевих бюджетів повністю відображає політику органів місцевого самоврядування і є основним інструментом у її реалізації.

Діюча система формування доходів бюджетів України характеризується низьким рівнем частки власних доходів місцевих бюджетів. Тому реальні фінансові можливості місцевих органів влади значно обмежуються.

Актуальність питання формування дохідної частини місцевих бюджетів пов'язана із змінами, які відбуваються протягом останніх чотирьох років. У зв'язку з цим постає нагальна потреба у поглибленому дослідженні особливостей формування доходів місцевих бюджетів та обґрунтуванні рекомендацій щодо виявлення резервів зростання дохідної частини місцевих бюджетів, запровадження механізму зацікавленості органів місцевого самоврядування у розбудові інноваційної економіки.

Дослідження теоретичних основ формування доходів місцевих бюджетів розглядались у працях багатьох вітчизняних вчених. Питання вдосконалення механізмів формування місцевих бюджетів знайшли відображення у роботах

вітчизняних науковців, зокрема: О. Філімонова, О. Василика, О. Підхомного, О. Кириленко, М. Кульчицького, О. Журби, В. Письменного, К. Павлюк, Ю. Пасічника, С. Юрія та ін.

Об'єктом дослідження є процес формування доходної частини місцевих бюджетів України.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі формування доходної частини місцевих бюджетів України.

Метою роботи є дослідження особливостей формування доходної частини місцевих бюджетів та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи формування доходної бази місцевих бюджетів.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити економічну сутність, значення та роль доходів місцевих бюджетів;
- розглянути класифікації та особливості формування доходної частини місцевих бюджетів;
- визначити проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів України;
- провести моніторинг формування доходної частини місцевих бюджетів України за період з 2013 по 2017 рр.;
- визначити роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходної частини місцевих бюджетів;
- проаналізувати виконання доходної частини місцевих бюджетів міста Одеси за період з 2013 по 2017 рр.;
- дослідити зарубіжний досвід формування доходної бази місцевих бюджетів;
- запропонувати напрями збільшення доходної частини місцевих бюджетів.

Для проведення дослідження та досягнення поставленої мети були використані методи системного аналізу – для розкриття процесів формування доходної частини місцевих бюджетів, методи конкретного й абстрактного – для вивчення організації і порядку формування доходів місцевих бюджетів, зокрема чинників, що впливають на них, методи аналізу різних показників, за рахунок

яких відбуваються надходження до місцевих бюджетів, статистичних порівнянь даних за останні 5 років, графічних зображень планових та фактичних показників, а також аналіз рядів динаміки.

Інформаційною базою дослідження є публікації вітчизняних вчених, матеріали наукових конференцій та досліджень, нормативно-законодавчі акти, звіти та аналітичні матеріали, офіційні матеріали Міністерства фінансів України, Державного казначейства України, Державної служби статистики України, звітні дані Департаменту фінансів ОДА.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в можливості використання пропозицій і рекомендацій, які допоможуть оптимізувати процес формування дохідної частини місцевих бюджетів України.

Апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра прийнято участь у студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету «Світ фінансів: сучасні виклики», 1-2 листопада 2018 року. Тема доповіді : «Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів».

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Обсяг дипломної роботи складає 106 аркуш, містить 15 таблиць, 16 рисунків, 84 використаних джерела.

ВИСНОВКИ

Автономність місцевого самоврядування та виконання ним належних повноважень визначається обсягом і структурою відповідного місцевого бюджету, що залежить від особливостей формування його дохідної бази.

Доходи місцевих бюджетів – це сукупність економічних відносин, що виникають між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами з приводу розподілу та перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту в процесі формування децентралізованих бюджетних фондів.

За своєю сутністю доходи бюджету є і результатом розподільних процесів, і об'єктом подальшого розподілу на окремі цільові фонди та окремі статті, що призначаються для фінансування передбачених програм відповідно до функцій місцевого самоврядування чи держави. Доходи місцевих бюджетів виконують особливу роль у кожній унітарній країні, тому що вони є фінансовою основою місцевого самоврядування. Вони займають важливе місце не тільки у бюджетній системі країни, але й в економічній системі в цілому, їх роль та значення безпосередньо зумовлені типом конкретної економічної системи, обраними державою метою та пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку суспільства.

Доходи місцевих бюджетів класифікуються за різними ознаками, але слід зауважити, що законодавчо закріплена лише Бюджетна класифікація, яка регулюється Бюджетним кодексом. Відповідно до ст. 9 Бюджетного кодексу України, доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- 5) податкові надходження;
- 6) неподаткові надходження;
- 7) доходи від операцій із капіталом;
- 8) трансферти.

Важливе значення для аналізу структури доходів місцевих бюджетів, визначення рівня фінансової незалежності та самостійності органів місцевої влади має поділ доходів місцевих бюджетів на власні, закріплені та регулюючі.

Із введенням Бюджетного кодексу з'явилася ще одна ознака класифікації доходів місцевих бюджетів – в залежності від участі у розрахунку міжбюджетних трансфертів, за якою розрізняють:

- доходи, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів;
- доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, доходи місцевих бюджетів розподіляються між загальним та спеціальними фондами. При цьому кошти загального фонду не мають цільової спрямованості та використовуються на фінансування поточних видатків, тоді як доходи спеціального фонду мають конкретне призначення, у тому числі пов'язане із формуванням бюджету розвитку.

Система формування доходів місцевих бюджетів являє собою сукупність форм і засобів мобілізації доходів до місцевих бюджетів, а також відносин, які виникають у процесі організації системи фінансування місцевих бюджетів, між органами управління, суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами, що є економічною сутністю системи.

Особливості формування доходів місцевих бюджетів визначаються державним устроєм та адміністративно - територіальним поділом, ступенем розмежування повноважень між рівнями влади, рівнем соціально-економічного розвитку регіонів та традиціями функціонування місцевого самоврядування.

Якісне та своєчасне планування доходів місцевих бюджетів впливає на обґрунтованість показників соціально-економічного розвитку країни та її адміністративно-територіальних одиниць.

За період з 2013 по 2017 рік спостерігається тенденція зростання доходів місцевих бюджетів як з урахуванням трансфертів, так і без них. Так, доходи з урахуванням трансфертів у 2017 р. зросли на 294,2 млрд. грн. або на 41,4 % порівняно з 2013 р. Доходи без урахування трансфертів у 2017 році склали 229,5 млрд.грн, що на 137,1 млрд.грн , або на 48,4% більше за 2013 рік.

Структура надходжень до доходів місцевих бюджетів України у 2015 році змінилась порівняно з 2014 роком. Це було спричинено впровадженням децентралізації. Найбільшу частку у доходах займають податкові надходження. Протягом 2014–2017 рр. їх надходження щорічно збільшуються. У 2017 році податкові надходження до місцевих бюджетів склали 201,0 млрд.грн. Водночас, частка ПДФО у податкових надходженнях є найбільшою. У 2017 році ПДФО склав 110,7 млрд.грн, що на 31,8 млрд.грн більше, ніж в попередньому році.

За рахунок проведення реформи бюджетної децентралізації відбулись зміни у зарахуванні ПДФО до бюджетів. Якщо в 2014 році до бюджету міст обласного значення зараховувалось 75%, а до обласного бюджету – 25%, то з 2015 року зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджету міст обласного значення зараховувалось 60%, до обласного бюджету – 15%, а ще 25% до державного бюджету. Саме завдяки цим змінам відбулося суттєве скорочення питомої ваги податку на доходи фізичних осіб у загальній сумі податкових надходжень.

Варто відзначити стрімкий стрибок доходів місцевих податків і зборів. Так як з 2015 року до місцевих податків і зборів віднесено також податки на майно, зокрема плату за землю, то завдяки цьому місцеві податки і збори стали другим за обсягом із податкових надходжень джерелом наповнення місцевих бюджетів. Їх обсяг у загальній структурі доходів місцевих бюджетів у 2017 році складає 52,6 млрд. грн., що на 44,5 млрд.грн більше ніж у 2014 році.

Слід відзначити також збільшення неподаткових надходжень до місцевих бюджетів з кожним роком. У 2017 році їх сума дорівнювала 26,8 млрд.грн, що на 4,2 млрд.грн більше, ніж у 2016 році.

Найменшими є надходження від операцій з капіталом, у 2017 році вони склали всього 1,7 млрд.грн.

Спостерігається збільшення з кожним роком обсягів міжбюджетних трансфертів. У 2017 році вони складають 272,9 млрд.грн у доходах місцевих бюджетів, тоді як у 2014 році цей показник становив 130,6 млрд.грн. Це означає, що місцеві бюджети не мають достатніх власних ресурсів для виконання покладених на них завдань, а є дотаційними.

Щодо аналізу дохідної частини бюджету міста Одеси можна сказати, що доходи бюджету міста Одеси щорічно збільшуються. У 2017 році вони становили 6146,4 млн.грн, що аж на 3775,8 млн.грн більше, ніж у 2013 році. За період з 2014 по 2017 роки відбулося суттєве зростання обсягів податкових надходжень до місцевого бюджету Одеси. Так, в 2017 році податкових надходжень надійшло в сумі 5119,7 млн. грн., що на 1182,7 млн. грн. (або 30 %) більше аналогічного показника 2016 року. Найбільшу частку у надходженнях місцевих бюджетів мають єдиний податок земельний податок та оренда землі. У 2017 році суми їх надходжень становили 782,1 млн.грн (46,9 %) та 689,8 млн.грн (41,4 %) відповідно.

Обсяги неподаткових надходжень до місцевого бюджету міста мали тенденцію до значного збільшення. У 2017 році неподаткових надходжень надійшло в обсязі 845,8 млн. грн., а це на 29,7 % більше показника 2016 року. Абсолютне відхилення неподаткових надходжень в 2017 порівняно з 2016 роком склало 193,8 млн. грн.

Надходження за доходами від операцій з капіталом до дохідної частини бюджету міста Одеси у 2014–2017 роках теж мали тенденцію до стрімкого зростання. У 2017 році вони збільшилися порівняно з 2014 роком у 4,1 раза, або на 136,9 млн. грн.

Запорукою сталого соціально-економічного розвитку країни загалом та регіонів зокрема, його мотивуючим важелем є ефективна і збалансована система міжбюджетних відносин, що розглядаються як важливий інструмент забезпечення грошово-економічних відносин між різними ланками бюджетної системи країни. Після прийняття змін до Податкового та Бюджетного кодексів, затверджених Верховною Радою України 28 грудня 2014 р., використання дотації вирівнювання було призупинено. Згідно з внесеними змінами до Бюджетного кодексу України, міжбюджетні трансфери поділяються на базову дотацію, реверсну та додаткові дотації, субвенції. Такі зміни суттєво вплинули на механізм формування місцевих бюджетів. Важливим є те, що вирівнювання здійснюється не за видатками, а за доходами місцевих бюджетів.

У структурі трансфертів з 2015 року частка субвенцій перевищувала 95%. Найбільшу питому вагу має субвенція соціального захисту населення, що в 2017 році складала 48,4 %. Запровадженні з 2015 року освітня та медична субвенції займають також вагому частку міжбюджетних трансфертів, а саме 20,0 % та 24,1 % відповідно у 2017 році. Частка дотацій відповідно є незначною. У 2017 році базова та стабілізаційна дотації становили 2,6 %.

Міжбюджетні трансферти відіграють важливу роль у стимулюванні розвитку місцевих бюджетів та створенні умов для збільшення доходів органів місцевого самоврядування. Якщо доходи місцевих бюджетів збільшуються, то, відповідно, поповнюється державний бюджет, тому держава як вищий орган управління фінансовими ресурсами повинна забезпечувати місцеві бюджети дохідними джерелами для виконання як власних, так і делегованих повноважень.

Надзвичайно актуальним є питання вдосконалення процесу формування доходної частини місцевих бюджетів та пошук шляхів їх збільшення.

У нинішніх умовах фінансової скрути лунає багато дорікань про начебто надмірне податкове навантаження в Україні. Водночас порівняльний аналіз податкової системи нашої держави та більшості розвинутих країн і тих, які пройшли ринкову трансформацію економіки, засвідчує що це зовсім не так. Рівень податкового одержавлення ВВП України відповідає його середнім показникам у світі та Європі. Податкові ставки теж не створюють надмірного навантаження. Так, за кордоном вони здебільшого вищі, ніж в Україні, а щодо прибуткових податків, використовується переважно прогресивна шкала оподаткування. Виняток становить єдиний соціальний внесок, ставка якого справді майже вдвічі вища за прийнятий у світі рівень, але на те є об'єктивні причини, пов'язані зі збереженням солідарної пенсійної системи.

Вітчизняна система місцевих податків і зборів потребує докорінного реформування. Необхідно посилити контроль за обліком об'єктів власності. До таких належать: земельні ділянки, які знаходяться в експлуатації без юридичного дозволу; об'єкти будівництва, які побудовані без дозвільних документів; об'єкти володіння, де фактична площа не відповідає зазначеній у юридичних документах;

об'єкти реконструйовані та переплановані, які втратили своє початкове призначення та ін.

Враховуючи зарубіжний досвід для наповнення дохідної частини місцевих бюджетів потрібно дозволити місцевим органам встановлювати нові економічно обґрунтовані неподаткові платежі, ввести новий податок на благоустрій міста

Слід вжити заходів для зростання надходжень найбільш вагомих податків. Наприклад, для зростання надходження від земельного податку потрібно провести повну інвентаризацію земельних ділянок на територіях місцевих громад. Це дозволить виявити невикористані землі, земельні ділянки, що пустують і ті, що не передані в оренду. Часто зменшення надходжень від земельного податку спричинене заниженою грошовою оцінкою вартості земель та веденням недосконалого їх обліку. Тому потрібно періодично здійснювати переоблік земельних ділянок та індексацію грошової оцінки земель

Пріоритетними напрямками зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів в сучасних умовах є :

- запровадження автоматичної системи індексації розміру податків з жорсткими ставками (передусім, стосовно єдиного податку);
- посилення контролю за об'єктами нарахування податку на нерухоме майно;
- створення механізму, який би стимулював до сплати податків суб'єктів господарювання;
- втілення принципу публічності та прозорості у життя, щоб кожен громадянин міг слідкувати за рухом бюджетних коштів.

Реальне втілення перелічених заходів уможливить розширення дохідної частини місцевих бюджетів

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Л. Міжбюджетні відносини в Україні і міжнародний досвід / В. Л. Андрущенко // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). 2013. – Вип. 2. – С. 5-10.
2. Астіон С. Вдосконалення правового регулювання міжбюджетних відносин в Україні в сучасних умовах / С. Астіон // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2014. – №2. – С. 63–68.
3. Баклагов Ю. Б. Сучасні проблеми фінансово-економічного підґрунтя місцевого самоврядування в Україні / Ю. Б. Баклагов // Економіка та держава : міжнар. наук.-практ. журн. - 2014. - № 3. - С. 54-56.
4. Бондарук Т. Г. Роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів України /Т. Г. Бондарчук, І. О. Мельничук // Статистика України. – 2015. № 4. С. 46–52.
5. Боярко І.М. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально – економічного розвитку міста: монографія / І.М. Боярко, О.В. Люта, Н.Г. Пігуль. - Сумське видавництво ПВКП «Корпункт», 2015. - 92 с.
6. Боярчук Д. Міжбюджетні відносини: в пошуках «золотої середини»// Проект «Популярна економіка: моніторинг реформ». - 2016. - №5. - С. 1- 20.
7. Бугай Т, В. Сучасні проблеми та вектори розвитку бюджетного процесу в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної фіскальної служби України. - 2012. - № 2 - с 40-48
8. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456 – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
9. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2013 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. - К., 2014. – 75 с.
10. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2014 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект

- «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. - К., 2015. – 77 с.
11. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. - К., 2016. – 80 с.
 12. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. - К., 2017. – 93 с.
 13. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2017 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. - К., 2018. – 91 с.
 14. Вінницька О. А. Економіко-статистичний аналіз доходів місцевих бюджетів / О. А. Вінницька // Статистика України. – 2015. – № 3. – С. 18-23. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2015_3_4.
 15. Волинська О.В. Про місцеві бюджети-людською мовою: Методичний посібник / О.В.Волинська, - Миколаїв: ФРМ, 2014. - 60 с
 16. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / І. С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2010. – 234 с.
 17. Городецька Т.Е. Зарубіжний досвід формування фінансових ресурсів на місцевому рівні / Т. Е. Городецька, Ю.І. Ківшик // Молодий вчений. – 2017. – № 10. – С. 559-563.
 18. Гуріна О. О. Сучасний стан питання оптимізації дохідної бази місцевих бюджетів в умовах децентралізації владних повноважень [Текст] / О. О. Гуріна // Ефективна економіка. – 2017. – № 8.–С. 122-128
 19. Дем'янчук О.І., Шевчук Н.А. Удосконалення міжбюджетних відносин, як засіб підвищення самостійності місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.oa.edu.ua/1424/1/demianchuk_10092012.pdf

20. Еорин, В. П. Зарубіжний досвід регулювання доходів державного бюджету в умовах економічної нестабільності / В. П. Еорин // Світ фінансів. — 2016.- Вип. 4 (29). - С. 186- 199
- 21.Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О. Євдокімова // ХНАУ ім.. В.В. Докучаєва, Х.: 2014. – 343 с.
- 22.Завора Т.М. Аналіз доходів місцевих бюджетів / Т.М. Завора, Ю.М. Чумак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2016. – № 17. – С. 139 – 146.
- 23.Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 1997.– № 24.– ст.170.– [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
- 24.Захарова Н.І. Критерії оцінювання фіскальної ефективності місцевого оподаткування / Н.І. Захарова, В.Є. Тараненко, К.І. Хіміч// Вісник Дніпропетровської державно фінансової академії: Економічні науки. – 2017. – №2. – С. 162-171.
- 25.Зубенко В.В. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: навч. посібник / [В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, Т. А. Шаповал та ін.]; за заг. ред. В. В. Зубенко. – К. : ІБСЕД, 2013. – 120 с.
- 26.Зубріліна, Валерія Володимирівна. Формування і розподіл доходів та видатків місцевих бюджетів : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / Зубріліна Валерія Володимирівна ; М-во освіти і науки України, ПВНЗ "Європейський університет". - К. : [б. и.], 2015. - 294, [5] с. - Б. ц.
- 27.Ільницький О. Реформа міжбюджетних відносин на шляху до бюджетної (фіскальної децентралізації в Україні / О. Ільницький // Публічне право. – 2016. – №1. – С. 126 – 134.
- 28.Ісмаїлов А.Б. Міжбюджетні відносини та напрямки їх удосконалення. // Фінанси України. - 2013. - № 6. - С. 27-31.
29. Іщенко М. П. Основні шляхи оптимізації системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні / М. П. Іщенко, Л. Я. Самойленко //

- Держава та регіони. Серія: Державне управління : наук.-вироб. журн. - 2013. - №1. - С. 88-93.
30. Іщук Л.І. , Сеньків Т.В. Самостійність місцевих бюджетів: стан, проблеми та шляхи зміцнення // Економічний форум. - 2015. - №1. - С.10-19.
 31. Карпенко, В. В. Принципи комплексного розвитку територіальних громад: підходи до визначення / В. В. Карпенко // Університетські наукові записки: Часоп. Хмельниц. ун-ту упр. та права. - 2013. - N 3. - С. 429-439.
 32. Кириленко О. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади/О.Кириленко, Б.Малиняк, В.Письменний, В.Русш/ Асоціація міст України - L ТОВ «ПІДШИЄМ- СТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015 - 396 с
 33. Кириленко, О. П. Дохідна база місцевих бюджетів в умовах реформування бюджетної та податкової системи / О.П. Кириленко // Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах проведення системних реформ: матеріали наук. конф. проф.-викл. складу. – Тернопіль: Вектор, 2015. – С. 6-10.
 34. Клівіденко, Л. М. Основні шляхи удосконалення функціонування місцевих бюджетів в сучасних умовах [Текст] / Л. М. Клівіденко, Н. В. Мацедонська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №1.–С. 640-643 .
 35. Кулик І.О. Шляхи удосконалення управління місцевими бюджетами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/conf/2014-2/doc/2/11.pdf>
 36. Кульчицький М. І. Місцеві фінанси: навчальний посібник / М. І. Кульчицький. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2013. – 552 с.
 37. Кульчицький М. І. Тенденції та проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні/ М. І. Кульчицький, Л.Е. Пазовська // Гроші, фінанси і кредит.– 2017. – №3(08) . – С. 296-301
 38. Ливдар М.В. Деякі аспекти бюджетної децентралізації в УКРАЇНІ / М.В.Ливдар, Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат// «Молодий вчений».– 2018.– №4 (56).– С. 139-142.

39. Лисяк Л.В. Напрями підвищення ефективного використання коштів місцевих бюджетів України / Л. В. Лисяк, К. М. Роменська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. – 2014. – № 156. – С. 100-104.
40. Макогон, В. Д. Формування доходів місцевих бюджетів у зарубіжних країнах / В. Д. Макогон // Наукові праці НДФЕ - 2012. - № 1(42). - С. 56-67.
41. Маршук Л.М. Міжбюджетні трансферти у фінансовому вирівнюванні адміністративно-територіальних формувань / Л.М. Маршук, Д.А. Лупіна// «Економіка і суспільство».–2017.–№10.– С. 637-642
42. Мельник С.І., Серск В.І. та ін, Бюджетний процес і міжбюджетні відносини на рівні місцевих бюджетів району [Текст] : навчальний посібник /. - К.: Міленіум, 2014. - 266 с
43. Місцеві фінанси: підруч. / за ред. д.е.н., проф. О. П. Кириленко. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. – 448с.
44. Міщенко Л. О. Формування і використання коштів місцевих бюджетів України в умовах бюджетної децентралізації: теорія і практика/ Л.О. Міщенко// Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» .– 2018.– № 1.– С. 1-8.
45. Мордвінов О. Г. Становлення місцевого самоврядування: зарубіжний досвід і українська практика / О. Г. Мордвінов // Держава та регіони. Серія: Державне управління: наук.-вироб. журн. - 2017. - С. 45-48
46. Мярковський А.І. Формування місцевих бюджетів як складова соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць / А.І. Мярковський // Наукові праці НДФІ. - 2014. - №2. - С. 3-17.
47. Надал С.В. Релевантність вітчизняної бюджетної децентралізації умовам сучасності / С.В. Надал, Н.Я. Спасів // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем». – Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. – 2017. – С. 245-247.

- 48.Неізнестна О. В. Дослідження сучасного стану формування доходів місцевих бюджетів України [Електронний ресурс] / О. В. Неізнестна, Є. О. Чечета // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 25(2). - С. 102-108. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25\(2\)__23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25(2)__23)
- 49.Олійник О. Зарубіжний досвід наповнення дохідної частини місцевих бюджетів України. - Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015/зарубіжний-досвід-наповнення-дохідн/>
- 50.Онищенко С.В. Місцеві бюджети: проблеми їх наповнення та особливості використання в умовах децентралізації / С.В. Онищенко, Ю.Є. Величко // Молодий вчений. - 2017. - № 5(45). - С. 689-693.
- 51.Павлюк К. В. Формування доходів місцевих бюджетів / К. В. Павлюк // Фінанси України. – 2016. – № 4. – С. 24 – 37.
- 52.Паутова Т. О. Формування доходів місцевих бюджетів в Україні: проблеми та перспективи вдосконалення / Т. О. Паутова // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – Вип. 1. – С. 132 – 138.
53. Покатаєва О.В. Роль місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів в Україні/ О.В. Покатаєва, П.С. Покатаєв // Держава та регіони. Серія : Право та державне управління. – 2014. – №2 – С. 206-212
- 54.Полинюк Н. І. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин та можливість його використання в Україні / Н. І. Полинюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.6. – С. 269-275.
55. Портал відкритих даних Одеської області. - Режим доступу: <http://odesa.opendata.ua/uk/misto-odesa/mistsevij-byudzheth>
56. Пояснювальна записка про виконання доходної частини місцевих бюджетів Одеської області за 2013 рік
57. Пояснювальна записка про виконання доходної частини місцевих бюджетів Одеської області за 2014 рік
58. Пояснювальна записка про виконання доходної частини місцевих бюджетів Одеської області за 2015 рік

59. Пояснювальна записка про виконання доходної частини місцевих бюджетів Одеської області за 2016 рік
60. Пояснювальна записка про виконання доходної частини місцевих бюджетів Одеської області за 2017 рік
61. Прядко В. В. Проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів та шляхи їх розв'язання / В. В. Прядко // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії : [зб. наук. праць]. - 2013. - №1. - С. 6-12
62. Радіонов Ю. Актуальні проблеми розвитку міжбюджетних відносин / Ю. Радіонов // Економіка України. - 2014. - № 5. - С. 54-64.
63. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2014 року. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=187793>
64. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2015 року. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>
65. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2016 року. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=264515>
66. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2017 року. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=308375>
67. Річний звіт про виконання державного бюджету на 01.01.2018 року. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=353931>

- 68.Рябушка Л. Б. Оцінка впливу міжбюджетних трансфертів на соціально-економічний розви ток регіонів / Л. Б. Рябушка / / Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка. – 2013. – № 3. – С. 29-38.
69. Семенченко С. А. Методологічні підстави формування місцевих бюджетів за доходами: проблеми фінансово-правового регулювання // Фінансове право у ХХІ сторіччі: здобутки та перспективи.- Київ, 2015.- Ч. 2.- С. 266-268.
- 70.Спасів Н.Я., Хопчан В.М., Хопчан М.І. Місцеві бюджети України: законодавчі колізії та правове поле функціонування // Інноваційна економіка. – 2016. - №6. - С. 233-239.
- 71.Стефанчук Р.О. Зарубіжний досвід формування та функціонування місцевих бюджетів / Р.О. Стефанчук, О.А. Музика-Стефанчук // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності,- 2015. - №1. - С .132 - 138.
- 72.Стефанюк І. Б. Взаємовідносини державного і місцевого бюджетів України у 2014 р. / І. Б. Стефанюк // Регіональна економіка : наук.-практ. журн. - 2014. - №2. - С. 103-114.
- 73.Татарин Н. Б., Войтович В. В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород : Вид. дім «Гельветика».- 2017. – Вип. 11. – С. 159–162.
- 74.Тулай О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та управління місцевими фінансами [Текст] / І. Л. Сазонець, Т. В. Гринько, Г. Ю. Придатко. – К. : ЦНЛ.–2016. –С. 116
- 75.Філімонова О. Б. Доходи місцевих бюджетів як фінансова основа розвитку місцевого самоврядування / О. Б. Філімонова // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Економіка. - 2014. - Т. 243, Вип. 231. - С. 34-42.
- 76.Фролов О. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Польщі /О. Фролов // Віче : теорет. і громад. - політич. журн. - 2013. - №14. - С. 19-23

77. Фурдичко Л.Є. Децентралізація: фінансова незалежність місцевих бюджетів України / Л.Є.Фурдичко // «Економіка та держава».– 2015 .– №1.–С.131-136.
78. Христенко О. А. Особливості наповнення місцевих бюджетів України в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / О. А. Христенко, В. О. Лапін // Modern economics. - 2017. - № 5. - С. 130-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_5_17
- 79.Цюпик, В. В. Зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів [Текст] / В. В. Цюпик // Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства : погляди науковців і практиків : зб. тез доп. Третьої Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. [м. Тернопіль, 10 квіт. 2017 р.] / уклад. В. В. Письменний ; відп. за вип. О. П. Кириленко. - Тернопіль : Вектор.–2017. – С. 246-250.
- 80.Чорна Н.В. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів та можливості його застосування в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/734>
81. Швець В.Н. Про принципи удосконалення системи міжбюджетних відносин в Україні /В.Н. Швець// Економіка України.– 2014.–№3.–С.37-42
- 82.Шулюк, Б. С. Проблеми виконання місцевих бюджетів України / Б. С. Шулюк // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 13. – С. 1279–1282.
83. Щербань О.Д. Напрями удосконалення формування доходів місцевих бюджетів /О.Д.Щербань// Вісник економіки транспорту і промисловості.- 2016.– № 41.– С.74-79.
- 84.Яфінович О. Б. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України / О. Б. Яфінович. // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2015. – Вип. 2 (167). – С. 92-101